

Novela zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Zákon České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, je bezesporu jedním z nejvýznamnějších obecně závazných právních předpisů ve vztahu k lesům.

Tento předpis má významný vliv nejen na vlastní hospodaření v lesích, ale i na nakládání s lesními pozemky či další lidské aktivity v lesích.

Vznik zákona

Jeho vznik (účinnosti nabyl k 1. červnu 1992) přinesl do českého právního systému několik

nových institutů, případně institutů, které byly do té doby pouze součástí resortních předpisů. Jedná se například o institut významného krajinného prvku, územní systémy ekologické stability, vymezení zón chráněných krajinných oblastí. Jiné byly převzaty a transformovány z předchozího předpisu, tj. zákona č. 40/1956 Sb. (viz ustanovení § 90 odst. 6 – 12 zákona č. 114/1992 Sb.).

Dle vyjádření některých osob, které se podílely na tvorbě tohoto předpisu, bylo do tehdejšího zákonodárského orgánu, tj. České národní rady, předloženo maximalistické znění, s tím, že část nebo většina institutů „neprojde“. I k jejich překvapení prošly všechny. To je tedy důvodem mnohvrstevnosti ochranných režimů na jedné a téže ploše. Dále také důvodem komplikované situace v kompetencích orgánů státní správy ochrany přírody. Jenom přehled kompetencí zveřejněný v komentáři k zákonu (Miko L. a kol. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005, 543 s.) představuje plných 23 stran. Není bez zajímavosti, že tento předpis byl od doby svého vzniku, resp. nabytí účinnosti, již 25krát novelizován.

Příprava současné novely

Za účelem přípravy současné novely zákona č. 114/1992 Sb. proběhla od roku 2006 celkem 2 kola mezirezortního připomínkového řízení. Dne 9. 10. 2008 předložila vláda do Poslanecké sněmovny vlastní návrh novely – sněmovní tisk 632. Dle jeho důvodové zprávy bylo hlavním cílem novely „odstranění vad české transpozice směrnice o stanovištích a směrnice o ptácích a splnění úkolů uložených vládou České republiky. Kromě úplné transpozice uvedených právních předpisů Evropských společenství je předmětem novely změna některých ustanovení, které je nutné upravit s ohledem na komplikace, které vyvstaly v aplikační praxi v souvislosti s jejich výkladem. Jedná se tedy zejména o zpřesnění dikce zákona a přizpůsobení právní úpravy požadavkům funkční praxe a uvedení do souladu s platnou právní úpravou, především s novým správním řádem.“

Na základě jednání LČR a SVOL byl k tomuto sněmovnímu tisku připraven společný pozměňovací návrh, který byl Poslaneckou sněmovnou plně akceptován. Po projednání návrhu novely v Senátu včetně doplnění dalšími pozměňovacími návrhy schválila Poslanecká sněmovna dne 11. 9. 2009

senátní verzi novely tohoto zákona. Současně téhož dne vyslovila souhlas již v prvním čtení se zněním sněmovního tisku 902, který „opravuje formální chyby vzniklé při projednávání návrhu novely v Parlamentu ČR“. Průběh projednávání obou sněmovních tisků je k dispozici na stránkách Poslanecké sněmovny (<http://www.psp.cz>). Prezident novelu zákona ve znění sněmovního tisku 632 podepsal dne 24. 9. 2009.

Hlavní změny obsažené v novele zákona

Novela zákona č. 114/1992 Sb. ve znění sněmovního tisku 632 s sebou přináší řadu změn, které se budou přímo nebo nepřímo dotýkat lesů a hospodaření v nich. (Pro úplnost jsou do jejich přehledu zahrnuty i změny obsažené ve výše zmíněném sněmovním tisku /ST/ 902.) Účinnost novely se předpokládá ke dni 2. 1. 2010.

V zákoně se nově zavádí ustanovení o poskytování předběžné informace podle § 139 správního řádu, dle kterého „může každý požadovat od správního orgánu, který je příslušný vydat rozhodnutí nebo podmiňující úkon, aby mu v písemné formě poskytl předběžnou informaci o tom,

- zda lze určitý záměr uskutečnit jen za předpokladu vydání rozhodnutí nebo podmiňujícího úkonu a
- podle jakých hledisek bude posuzovat žádost o vydání rozhodnutí nebo podmiňujícího úkonu, popřípadě za jakých předpokladů lze žádosti vyhovět. ...“

Zakotvení tohoto nástroje do zákona o ochraně přírody a krajiny považujeme za nezbytné s ohledem na princip právní jistoty a ochrany práv a oprávněných zájmů osob, jakož i s ohledem na princip veřejné správy jako služby veřejnosti (§ 4 správního řádu).

O poskytnutí předběžné informace bude možné požádat i v souvislosti se schvalováním lesních hospodářských plánů. Schválená verze v § 4 odst. 3 stanoví, že „závazné stanovisko ke schválení lesních hospodářských plánů a protokolárnímu předání lesních hospodářských osnov se vydává na žádost příslušného orgánu státní správy lesů. K závazným stanoviskům, vydaným po lhůtě 60 dnů od doručení žádosti příslušnému orgánu ochrany přírody, se nepřihlíží. Požádá-li vlastník o předběžnou informaci podle § 90 odst. 17 o podmínkách vydání souhlasného závazného stanoviska ke schválení lesního hospodářského plánu, příslušný orgán tuto informaci poskytne zpravidla ke dni konání základního šetření, nejpozději do 60 dnů od obdržení žádosti.“

Nové ustanovení § 4 odst. 4 zákona zní:

„(4) V rámci řízení o vydání závazného stanoviska podle odstavce 3 orgán ochrany přírody provede také hodnocení důsledků lesních hospodářských plánů a lesních hospodářských osnov pro evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti. Orgán ochrany přírody nevydá souhlasné závazné stanovisko ke schválení lesních hospodářských plánů a protokolárnímu předání lesních hospodářských osnov, pokud by měly významný negativní vliv na příznivý stav předmětu ochrany evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti. V ostatních případech orgán ochrany přírody vydá souhlasné závazné stanovisko. Závazné stanovisko ke schválení lesních hospodářských plánů a protokolárnímu předání lesních

hospodářských osnov nahrazuje odůvodněné stanovisko podle § 45i odst. 1. Na postup hodnocení důsledků lesních hospodářských plánů a lesních hospodářských osnov se nepoužijí ustanovení zvláštních právních předpisů o posuzování vlivů na životní prostředí.“

Vzhledem k absenci definice „svážnice“ v obecně závazných právních předpisech a k povinnosti závazného stanoviska k budování svážnic v platném ustanovení § 4 odst. 3 se novelou pojem „svážnice“ z citovaného ustanovení vypouští.

Mezi ustanovení, která bylo nutné upravit s ohledem na komplikace, které vyvstaly v aplikační praxi v souvislosti s jejich výkladem, náleží například otázka vstupu osob zajišťujících zemědělské a lesní hospodaření na území národních přírodních rezervací. Stávající znění zákona se mění tak, aby bylo zcela zřejmé, že tyto osoby výjimku při výkonu uvedené činnosti nepotřebují.

Změna ustanovení § 8 odst. 3 zákona odstraňuje nerovný přístup k dřevinám rostoucím mimo les na pozemcích fyzických a právnických osob. I u právnických osob tedy nově nebude nutné žádat o souhlas ke kácení pro stromy o obvodu kmene do 80 cm ve výšce 130 cm nad zemí nebo souvislé keřové porosty do celkové plochy 40 m².

Novela stanoví, že v případě nových chráněných krajinných oblastí budou tyto vyhlášovány bez ochranných pásem. ST 902 dále stanoví, že ochranná pásma chráněných krajinných oblastí, vyhlášená podle dosavadních právních předpisů do dne nabytí účinnosti tohoto zákona, zanikají dnem nabytí účinnosti tohoto zákona. Pokud jde o ochranná pásma maloplošných ZCHÚ (NPR, NPP, PR a PP), v § 37 odst. 2 se vypouští povinnost předchozího souhlasu „ke stanovení způsobu hospodaření v lesích“. Nadále bude hospodaření v lesích v ochranných pásmech těchto území předmětem závazného stanoviska ke schválení LHP podle § 4 odst. 3 zákona.

Změna ustanovení § 40 zachovává v hlavních principech dosavadní pravidla týkající se projednávání návrhů na vyhlášení nových zvláště chráněných území, včetně možnosti uplatnění námitek ze strany vlastníků dotčených nemovitostí a povinnosti jejich vypořádání ve správním řízení. Oproti stávající úpravě se vypouští obsahově nejasné ustanovení o povinnosti „zdržet se až do vyhlášení, nejdéle však po dobu 1 roku“, „všech zásahů, které by negativně měnily či poškozovaly dochovaný stav přírody území navrhovaného ke zvláštní územní ochraně“.

Novela zjednodušuje kompetence v zákoně metodou „jeden zámeček – jeden klíč“ (níže popsané členění se týká území mimo vojenské újezdy): Na území národních parků a jejich ochranných pásem jsou příslušnými orgány ochrany přírody správy národních parků. Schválená (senátní) verze novely zamítla vládní návrh na zřízení Agentury ochrany přírody a krajiny jako orgánu státní správy. Na území CHKO, národních přírodních rezervací a národních přírodních památek mimo CHKO a jejich ochranných pásem, budou dle novely vykonávat státní správu v ochraně přírody a krajiny nadále správy chráněných krajinných oblastí. Organizační přiřazení jednotlivých správ CHKO ke konkrétním NPR a NPP ležícím mimo CHKO stanoví vyhláška Ministerstva životního prostředí. Na území mimo vojenské újezdy, národní parky, CHKO, NPR, NPP a jejich ochranná pásma budou vykonávat státní správu krajské úřady.

Toto členění výkonu státní správy v ochraně přírody se bude týkat de facto všech výjimek ze zákazů a souhlasů ve zvláště chráněných územích, včetně souhlasů k činnostem v ptačích oblastech, ve vztahu

k lesnímu hospodaření. Dále též výjimek ze zákazů u všech kategorií zvláště chráněných druhů, tedy kriticky ohrožených, silně ohrožených i ohrožených. Rovněž pak vydávání závazných stanovisek dle § 4 odst. 3 a 4 a dále stanovisek ke koncepcím a záměrům podle § 45i a ukládání kompenzačních opatření. (Vláda se bude nadále zabývat jen těmi výjimkami ze zákazů, kdy jiný veřejný zájem výrazně převažuje nad zájmem ochrany přírody – např. záměrem výstavby nové dálnice přes území CHKO.)

Novela zákona dále oproti dosavadní právní úpravě zavádí tzv. základní ochranu evropsky významných lokalit (EVL) ze zákona. Vyžaduje-li pak udržení příznivého stavu ochrany EVL přísnější ochranu, stanoví vláda nařízením u této EVL nebo její části kategorii ZCHÚ, ve které ji příslušné orgány ochrany přírody nejpozději do 6 let od přijetí do evropského seznamu vyhlásí. Alternativou může být smluvní ochrana EVL nebo jejích částí, s novou lhůtou 2 roky (dosud 1 rok) od vyhlášení v nařízení vlády.

Novela nově definuje možnosti udělení výjimek ze zákazů u zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů, které jsou předmětem ochrany podle práva Evropských společenství. Požadavky předpisů práva Evropských společenství je nutno dodržet jen u druhů chráněných na komunitární úrovni. U druhů chráněných „jen“ podle národní legislativy je možné stanovit širší rozsah důvodů výjimek. Dále se zavádí možnost uzavření dohody o způsobu hospodaření na pozemcích s výskytem kriticky nebo silně ohrožených druhů rostlin, která nahrazuje výjimku ze zákazu.

Novela dále odstraňuje výkladové problémy stávajícího ustanovení § 58 zákona, týkající se náhrady újmy v případě, kdy omezení vzniklo před datem nabytí vlastnictví příslušného pozemku. Současně nově stanoví nárok na náhradu újmy i za omezení vyplývající z opatření v plánech systémů ekologické stability krajiny podle § 4 odst. 1 zákona.

Novela ruší stávající ustanovení § 90 odst. 4, které zní: „*Zákon o ochraně přírody a krajiny a předpisy vydané k jeho provedení jsou zvláštními předpisy ve vztahu k předpisům o lesích, vodách, územním plánování a stavebním řádu, o ochraně nerostného bohatství, ochraně zemědělského půdního fondu, myslivosti a rybářství.*“

Hodnocení novely

Hodnocení novely zákona přinese sama praxe. Jen ta je, stejně jako při změnách jiných právních předpisů, objektivním měřítkem. Jeden z hlavních důvodů novely – nedostatečná transpozice předpisů Evropských společenství – je hodnocen tiskovou zprávou Ministerstva životního prostředí ke schválení novely zákona ze dne 11. 9. 2009 takto: „*N ovela také řeší problém nedostatečného převedení evropských směrnic v ochraně přírody do české legislativy. Evropská komise totiž kvůli tomu již proti České republice zahájila řízení, které by mohlo skončit až u Evropského soudního dvora.*“ Lze se tedy domnívat, že tento důvod novely byl naplněn.

Současně je však nutno konstatovat, že změna některých ustanovení, které by bylo vhodné upravit „s ohledem na komplikace, které vyvstaly v aplikační praxi v souvislosti s jejich výkladem“ (viz odůvodnění vládního návrhu novely) provedena nebyla. Jedná se například o pojem „*intenzivní technologie*“ v souvislosti se zákazem jejich použití na celém území 1. a 2. zón CHKO, NPR a PR.

Příprava zcela nového zákona o ochraně přírody a krajiny

V úvodníku časopisu Ochrana přírody č. 1/2009

(<http://www.casopis.ochranaprirody.cz/editorial/editorial-2009-1.html>) se uvádí, že v současné době probíhají diskuse nad zcela novým zákonem o ochraně přírody a krajiny. Nelze si než přát, aby tato diskuse byla rozšířena i mimo vlastní resort životního prostředí a mohli se do ní zapojit i ti, kdo jsou v rámci své každodenní činnosti hlavními přirozenými partnery ochrany přírody – tedy zemědělci, lesníci a vodohospodáři.

RNDr. Jiří Stonawski

Certifikace lesního hospodaření Lesů České republiky, s. p.

Už v průběhu 80. let minulého století sílila v celém světě snaha o zlepšení životního prostředí a zvýšení ochrany lesů, zejména byla snaha řešit exploatační charakter kácení tropických lesů.

Existovala totiž obava, že stoupající spotřeba dříví povede k dramatickému zhoršování stavu lesů, zejména v rozvojových zemích. Proto se zrodila myšlenka certifikace lesů jako nástroje k posouzení, zda je konkrétní les, kde je dřevo těženo, obhospodařován trvale udržitelným způsobem a zda těžbou v daném lese není

neúměrně poškozováno životní prostředí.

Z uvedeného hlediska není certifikace lesů v České republice nezbytně nutná, neboť dodržení zmíněných principů je u nás zajištěno jedním z nejpřísnějších lesních zákonů na světě, překryvem kompetencí několika kontrolních orgánů a rovněž tradicí středoevropského lesnictví. Vzhledem k celosvětovému trendu certifikací však koncem 90. let minulého století hrozilo, že vlastníkům lesů bude vnucen certifikační systém, který je bude neadekvátně omezovat a v důsledku toho snižovat jejich konkurenceschopnost na zahraničních trzích. Realizace regionální certifikace lesů systémem PEFC, který se ve srovnání s jinými certifikačními systémy vyznačuje vyváženým přístupem k ekonomickému, ekologickému a sociálnímu pilíři hospodaření v lesích, dokázala tomuto nebezpečí ve své době předejít.

Obecně se certifikací lesního hospodaření rozumí potvrzení třetí nezávislé strany, že hospodaření v lesích splňuje požadavky trvale udržitelného hospodaření v lesích dané schváleným normativním dokumentem. Význam certifikace lesů spočívá ve splnění těchto základních požadavků:

- zajistit trvalou výnosovost lesů
- používat technologie nezatěžující životní prostředí
- zajistit, aby certifikované dřevo bylo používáno ve výrobcích pro všechny spotřebitele
- podpořit spotřebu dřeva jakožto ekologické suroviny

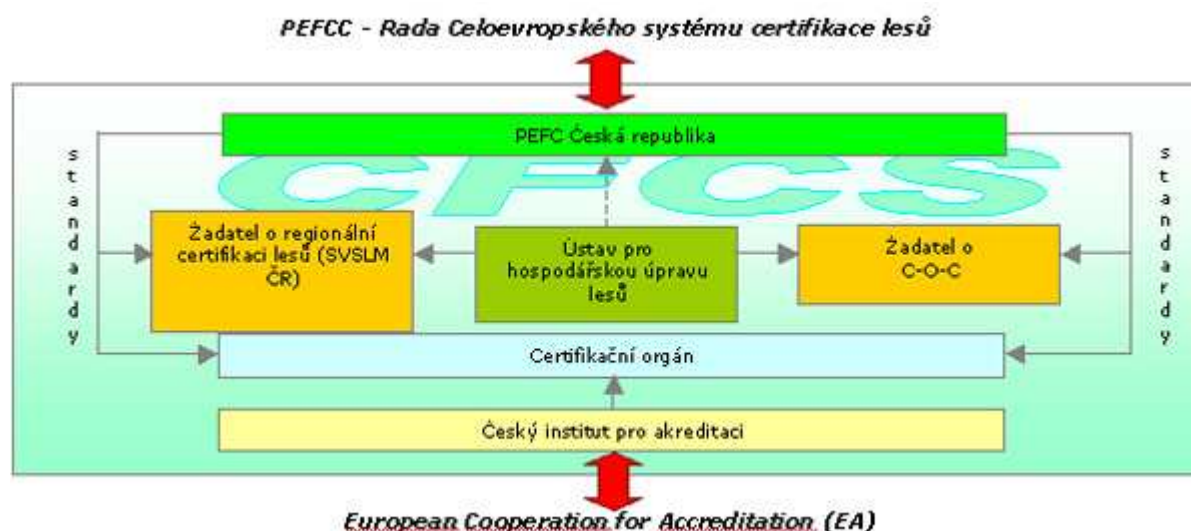
V současné době existuje ve světě více než 50 systémů certifikace lesů. V Evropě i České republice je nejrozšířenější systém PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes). V České republice je 2, 7 mil. ha lesů a z toho je téměř 70 % certifikováno systémem PEFC. PEFC je dobrovolná iniciativa soukromého sektoru založená na shodě mezi důležitými stranami zainteresovanými v trvale udržitelném hospodaření na národní a regionální úrovni. Certifikát PEFC konstatuje, že lesy jsou obhospodařovány v souladu s mezinárodními kritérii a indikátory TUH. I proto byl uznán spolehlivým důkazem o trvale udržitelném hospodaření mimo jiné i Evropským parlamentem.

Lesům České republiky, s. p. (LČR) byl v roce 2007 udělen certifikát (osvědčení) trvale udržitelného hospodaření v lesích na 100 % spravovaného území na základě certifikačního auditu regionální certifikace lesů PEFC. Od té doby se na majetku LČR konaly již dva dozorové audity prováděné nezávislým certifikačním orgánem akreditovaným národním akreditačním orgánem. U kontrolovaných organizačních jednotek LČR bylo konstatováno, že lesní hospodaření má nadstandardní úroveň, zejména bylo vyzdviženo zvyšování biodiverzity při obnově lesa, využívání přirozeného zmlazení a zohlednění estetické hodnoty lesa.

Kromě systému PEFC provedly LČR v letech 2007 - 2008 pilotní certifikaci lesů systémem FSC na jednom lesním celku o výměře lesa 2 634 ha. O dalším rozšiřování této certifikace u LČR se v současné době neuvažuje.

Subjekty regionální certifikace lesů

Subjekty zainteresované na certifikaci lesů systémem PEFC nejlépe vystihuje následující schéma:

PEFC ČR – národní řídicí orgán certifikace lesů (tvorba a revize dokumentů, propagace systému, udělování sublicence loga PEFC)

Sdružení (žadatel) – žadatel o udělení regionálního certifikátu pro území regionu (ČR), subjekt zodpovědný za dodržování kritérií trvale udržitelného hospodaření přihlášenými vlastníky lesů

Ústav pro hospodářskou úpravu lesů – servisní organizace žadatele, vykonává činnosti dle smlouvy se žadatelem (informování vlastníků, venkovní audity hospodaření)

Certifikační orgán – nezávislý akreditovaný orgán posuzující shodu hospodaření přihlášených vlastníků s kritérii trvale udržitelného hospodaření a vydávající regionální certifikát

Český institut pro akreditaci – uděluje oprávnění (akreditaci) pro provádění certifikace lesů certifikačním orgánům

Žadatel o C-o-C – obchodník se dřevem nebo zpracovatel dřeva (např. pilařský provoz)

Standardy trvale udržitelného hospodaření v lesích

Vlastní hodnocení lesního hospodaření vychází z kritérií trvale udržitelného hospodaření uvedených ve standardu CFCS 1002:2006 a z Metodiky posuzování shody hospodaření s kritérii. Oba dokumenty umožňují objektivně posoudit stav lesa a způsob hospodaření na lesním majetku na základě definovaných, měřitelných a vyhodnotitelných kritérií. Z důvodu jednoznačnosti jsou základem metodiky požadavky platné legislativy (lesnické, ochrany přírody, bezpečnosti práce a pracovního práva).

V souladu se základní myšlenkou všech certifikací (trvalé zlepšování certifikované činnosti) vyžaduje certifikační systém PEFC nejen dodržování platných zákonů, ale i splnění dalších (nadstandardních) požadavků, které podléhají každých 5 let změnám. Pozitivní změny standardu lze dokumentovat na znění těchto kritérií:

- kritérium II.1 Používání pesticidů – nově řešen způsob nakládání s obaly a zbytky chemických přípravků šetrný k životnímu prostředí.
- kritérium III.1 Trvalost produkce dřeva - požadavek na dodržení minimálního podílu MZD i v době zajištění lesního porostu, požadavek na podporu přirozené obnovy lesa a vzácných domácích druhů dřevin.
- kritérium III.3 Produkce nedřevních produktů a služeb – nově řešeno nenarušování stability porostů ani plnění dalších funkcí lesa při této produkci.
- kritérium IV.1 Zachování biodiverzity při obnově lesa a zalesňování – nově řešeno provádění opatření k zabránění úplné likvidace přirozeného zmlazení zvěří.
- kritérium IV.5 Lesy v krajině – nové kritérium, smyslem je zvyšování estetické hodnoty krajiny ponecháváním starých, esteticky působivých a zajímavě rostlých stromů s ohledem na principy ochrany lesa a ekonomické poměry.
- kritérium VI.6 - Obecné užívání lesa a využitelnost pro rekreaci – nový požadavek na zlepšování rekreační funkce lesa podporou existence rekreačních zařízení.

Financování certifikace lesů

Velkou výhodou systému PEFC oproti jiným certifikačním systémům je jeho finanční přijatelnost pro všechny vlastníky lesů bez ohledu na velikost a typ vlastnictví. V současné době se hradí jednorázový poplatek ve výši 500,- Kč za podání a projednání žádosti o účast v certifikaci a u majetků nad 100 ha dále roční poplatek za vydání osvědčení o certifikaci ve výši 2 Kč (bez DPH) za 1 ha lesa přihlášeného k certifikaci.

Další aspekty certifikace lesů

Důležitým marketingovým nástrojem informujícím zákazníka o tom, že dřevo obsažené ve výrobku pochází z lesů obhospodařovaných trvale udržitelným způsobem, je logo PEFC. Vlastník lesa, který získal osvědčení, může požádat PEFC ČR o vydání loga PEFC. Logo PEFC lze používat na výrobcích nebo dokumentech (firemní razítka, dokumenty spojené s výrobkem, propagační materiály apod.).

Na certifikaci lesního hospodaření navazuje tzv. certifikace spotřebitelského řetězce dřeva. Smyslem této certifikace je kontrolovat pohyb dříví vytěženého z certifikovaných lesů tak, aby byl jeho původ prokazatelný po celou dobu od skácení stromu až po předání konečnému zákazníkovi. Výsledkem je informace o objemu certifikované suroviny ve výrobku.

Význam certifikace lesního hospodaření

Certifikace lesního hospodaření se stále ve větší míře stává podmínkou pro uplatnění výrobků na trhu vůbec. V současné době umožňuje přístup na trhy velkých a stále více i regionálních dřevozpracujících firem. Význam certifikace lesů se zvyšuje při společném obchodu vlastníků lesů s certifikovaným dřívím, kde zlepšuje jejich vyjednávací pozici na trhu.

Osvědčení o účasti v certifikaci lesů je důležitou informací pro vlastníka lesa i odbornou a laickou veřejnost o kvalitě hospodaření na daném majetku, může snížit riziko udělení sankce ze strany orgánů státní správy a částečně i zlepšit komunikaci s orgány ochrany přírody (ekologickými organizacemi).

Další, v literatuře uváděné, obecné výhody certifikace se v případě certifikace lesů dosud v praxi neprojeví. Jedná se např. o vyšší cenu certifikovaného dříví, snadnější přístup k finančním podporám, výhodnější pojištění nebo dostupnější bankovní úvěry.

Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že certifikace lesního hospodaření vytváří předpoklady pro nadstandardní hospodaření v lesích, tj. že lesy obhospodařované v souladu se stanovenými principy jsou stabilnější, druhově bohatší i ekonomicky životaschopné.

Ing. Tomáš Dohnanský

Lesy ČR oficiálně předaly veřejnosti Naučnou stezku „Boršovský les“

V sobotu 12. 9. 2009 zástupci Lesů ČR slavnostně předali veřejnosti do užívání naučnou stezku Boršovský les, která je součástí Hřebečských naučných stezek v regionu Lesní správy Svitavy. Převzít stezku do Boršova u Moravské Třebové přišlo kolem 1000 lidí. Záštitu nad slavnostní událostí převzal hejtman Pardubického kraje Radko Martínek společně s dalšími zastupiteli kraje a zástupci Lesů ČR.

V bohatém programu akce nechyběla cyklistická vyjížďka, procházka po přírodovědné stezce, ukázka sochání motorovou pilou a sokolnictví či jízda na raftu. Milovníci kultury měli možnost poslechnout si country skupinu Proč ne band, lovecké fanfáry v podání studentů Mendelovy univerzity, nebo si prohlédnout výstavu výtvarníka Františka Žáčka, který je zároveň

autorem obrazového doprovodu naučné stezky.

Hejtman pardubického kraje Radko Martínek zdůraznil význam budování veřejně prospěšných staveb pro posílení rozvoje cestovního ruchu v moravsko-třebovském regionu. Zástupkyně Lesů ČR, krajská ředitelka Zuzana Neznajová, oficiálně přislíbila, že státní podnik bude nadále naplňovat dohodu uzavřenou s městem Moravská Třebová, která má za cíl investovat finanční prostředky do popularizace přírodních a kulturněhistorických hodnot Hřebečského hřbetu. „*Jedním z cílů státního podniku Lesy ČR je podporovat všechny oblasti veřejného života a výrazně tak pomoci činností jako je ochrana životního prostředí, rekreace či osvěta a vzdělávání,*“ dodala ředitelka Neznajová.

Celková délka stezky je 3,7 km s převýšením 150 m. Stezka prochází údolím Stříbrného potoka a dále pak po lesní cestě a Boršovském chodníku na vyhlídku nad silničním tunelem. Na Naučnou stezku navazují další stavby - ubytovací zařízení Boršov, vodní nádrž U hájovny, vyhlídkový srub Hřebeč, které jsou vybudované za pomoci finančních příspěvků od Lesů ČR a fondů Evropské unie. Lesy ČR přispěly částkou 4,15 milionu Kč na vybudování naučné stezky a ubytovacího zařízení Boršov. Finanční částka ve výši 2,5 milionu určená na realizaci vodní nádrže U hájovny Boršov byla zajištěna ze zdrojů Evropské unie přidělením dotace z Operačního programu životního prostředí a výstavba vyhlídkového srubu Hřebeč byla hrazena z dotace Programu rozvoje venkova ve výši 750 tis. Kč. Na realizaci se finančně podílel rovněž Pardubický kraj.

*Ing. Michal Kačena, MBA,
tiskový mluvčí LČR*

Háj – ročník XI, rok 1882

„V středu evropském leží zaokrouhlená, lesnatými horami obklopená země štědře obdařená od bohyně Živěny, a když toužebný dotaz Kde domov můj? pronikne mysl i v ruchu rozkoše vzdálené ciziny meškajícího obyvatele, ozve se v srdci jeho radostný ohlas: Český ráj je vlastí mou!“

Celkem 12 čísel jedenáctého ročníku Háje s podtitulem „Časopis pro lesníky, myslivce a přátele přírody“ vyšlo v Krucemburku v tiskárně Aloise R. Lauermanna v Praze nákladem majitele. Kromě redaktora Jana Doležala byl uváděn jako vrchní redaktor jmenovaný Českou lesnickou jednotou Josef Vrbata.

Dvanáct čísel přílohy Háje s názvem Domácnost a podtitulem „Poučné listy vědeckého i zábavného obsahu“ a stejný počet čísel přílohy s názvem Lověna a podtitulem „Poučný a zábavný časopis pro myslivce a přátele přírody“ vyšlo v Krucemburku v tiskárně Aloise R. Lauermanna v Praze nákladem majitele. Jako redaktor obou příloh byl uváděn pouze Jan Doležal. V roce 1882 byla dále vydána čtyři čísla společné přílohy Háje, Lověny a Domácnosti s názvem Rybářské listy.

První český rybářský spolek

V příloze Rybářské listy začaly být pravidelně vydávány zprávy o činnosti Prvního českého rybářského spolku v Kostelci nad Orlicí. Slovy jednatele: „*Aby snahy spolku byly postaveny v náležité světlo a nezištný účel jeho patrný, jakož aby pozornost širších kruhů byla na jednotu naši obrácena – odhodlali jsme se občasně podávat tiskem nejdůležitější zprávy do odborného listu, za jaký zvolili jsme po vzájemném dorozumění se s panem Doležalem, redaktorem časopisu Rybářské listy, které co příloha k lesnickému časopisu Háji vycházejí. Listy ty již nyní staly se jaksí orgánem spolkovým.*“

První český rybářský spolek v Kostelci nad Orlicí byl založen dne 5. května roku 1880. U jeho zrodu stál profesor Antonín Frič (1832-1913), významný český přírodovědec, geolog, paleontolog a ichtyolog (ichtyologie: z řec. ikthos - ryba a logos - vědění; nauka o rybách), profesor Karlovy Univerzity a později ředitel Národního muzea. „*Účelem zdejší zemské stanice jest řeky Orlice pro Labe rybami oživit a hlavně lososy pěstovat, aniž bychom z toho jakého hmotného užítku měli, takže se tady seje a v Labi vlastně sklídí... Kéž vrátí se čas onen, aby řeky naše opět takovou hojností ryb slyuly, jako druhy bývalo; toť přání a účel náš!*“

Ještě před oficiálním založením spolku byly odchovány pstruží a lososí jikry a mladé ryby byly vypuštěny u Potštejna do Divoké Orlice. Akademický malíř Hynek Lindauer zachytil tuto událost, reprodukce byla otištěna v časopise Vesmír a členové spolku ji dostali při první výroční schůzi jako pamětní list. V čele tehdejšího spolku stál pětičlenný výbor se starostou, náměstkem, pokladníkem a jednatelem. Spolek měl kromě zakládajících a řádných členů také jednoho člena čestného, profesora Friče. Spolku se dařila hlavně chovatelská činnost. Na radu profesora Friče byla roku 1881 zbudována

též Zemská stanice pro umělé pěstování lososů, která se stala senzací široko daleko. Stanice sloužila k odchovu plůdků lososovitých ryb, a to až do roku 1902. Např. za rok 1882 bylo spolkem vychováno a vypuštěno: 29.040 rýnských lososů, 15.600 pomořanských lososů, 900 dunajských lososů, 1.800 sajblingů (z něm.; siven alpský), 5.890 bastardů, 10.200 domácích pstruhů, 4.550 lipanů, 100 kaprů a 7.000 úhořů; celkem tedy 75.080 ryb.

Tetřev, tetřívek, tetřevce

V příloze Lověna byla otištěna přednáška s názvem O tetřevu vrzavém čili tetřevci, kterou přednesl lesmistr Soucha na schůzi České lesnické jednoty v Klatovech. Hlavním tématem přednášky je otázka, zda se v případě tetřevce jedná o samostatný druh či míšence mezi tetřevem a tetřívkem. A k jakému závěru došli členové České lesnické jednoty roku 1882? *„My čeští myslivci pokládali jsme až do poslední doby tetřevce za míšence mezi tetřevem a tetřívkem a zejména slepicí tetřeví a kohoutem tetřívkem a byl až dosud tetřevce nalézán všude tam, kde kohouta jednoho či druhého rodu, nebo slepic tetřevích nebo tetřívkovitých v dostatečném počtu nebylo, tedy kde ku příkladu na tokaništi tetřívků objevila se slepice tetřeví a nenalézajíc kohouta tetřeva s tetřívkem se pojímala a opačně. Než tam, kde ani tetřívek, ani tetřevce netokají, nebyl až dosud tetřevce pozorován a veškeré dosavadní popisy v tom se shodují, že to jest polo tetřev a polo tetřívek.“*

V Českých zemích byla dříve tetřeví zvěř široce rozšířena. První písemná zmínka pochází od cestovatele Ibráhíma ibn Jákúba z 10. století, který uvádí u nás dva známé druhy tohoto kura: černý a pestrobarevný. Později byly označovány také jako velký a malý pták nebo tetřívek. Tetřev a tetřívek patřili k lovným ptákům hlavně kvůli své krásné trofeji. Preparovali se buď celí, nebo byla ponechána hlava s krkem a samozřejmě ocasní pera. Jako trofej sloužila také pírká z ohybu křídla a tzv. gastrolity (z řec. gaster – žaludek a lithos – kámen; jedná se o kámen, který slouží k mechanickému rozměňování potravy, v případě tetřeví zvěře se jedná hlavně o drobné, křemenité kaménky), které se vsazovaly do zlata a tvořily součást spon, prstenů nebo jehlic. Gastrolitům se lidově říkalo také tetřeví zuby a byly ještě v 16. století považovány za lék proti padoucnici (pozn. epilepsie). V důsledku lovu, zmenšování rozsahu vhodných biotopů a zpřístupňování lesa populace tetřeví zvěře poklesla. V současnosti žije v České republice okolo 200 jedinců tetřeva hlušce, z toho velká část na Šumavě. Také tetřívek obecný postupně vymizel z většiny našeho území. Hlavními oblastmi výskytu jsou v současné době Krušné hory, Jizerské hory a Šumava.

Z Českého lesa

S přicházejícím podzimem a blížící se zimou mi snad nebudete brát za zlé, když trošičku déle setrváme na hranici mezi Čechy a Bavorskem v Českém lese a prožijeme s jeho obyvateli na sklonku 19. století toto období v úryvcích z článku Z Českého lesa od M.Č. *“Září jde ku konci a s ním takřka letní ‘dolce far niente’ (pozn. sladké nicnedělání) zdejších lesníků... Nejprve přijdou dny chudého lidu k děláni dříví ponechané. Každá k revíru příslušná vesnice obdrží zvláštní oddíl lesa i s poznámkou, jaké druhy dřeva brátí se smějí. Jest to ponejvíce spadané klestí a souše až k jisté síle (14 cm),*

v nedostatku těchto pak i pařezy, buď po lese roztroušené, aneb v holých pasekách k účelu tomu ponechané...

Každý by byl rád první v lese, aby si to nejlepší vyhledal, věda, že zítra již pozdě bude. Našed pěkný, zdravý pařez, nasekne ho, odštípne snad jen první poleno – a již je jeho. 'Pojedl nad ním chleba,' praví soused a nedotkne se ho více, i kdyby zde právě prvnějšího nápadníka nebylo.

A vycházející slunce zastihne les již v plném životě; zrovna jím hýbe to množství chudiny a tepot seker je tak hustý jako prudká drobná střelba. Svalovité pařezy staletých buků, jedlí a smrků mizejí tu kupodivu rychle z povrchu země; muži konají tu těžkou práci, ženy dopravují ty výtěžky domů...

Netrvá ta radost dlouho. V několika dnech má být zásoba dříví na celou zimu shromážděna. A i kdyby delší čas k tomu byl, není co vzít! Kde sta lidí od šera do noci pracuje, vydá to za hodnou řadu metrů.

A ty časy, kdy zdejší lesy poskytovaly přebytek, již dávno přešly. Zase utichly hvozdy stinné... Pak vzedme se vítr a rozežene ty nízké mraky, snad slunko prosvitne, ale jen aby ozářilo na okamžik ty umdlelé, k spánku se beroucí lesy; buky počervenaly, mnohá jich hlava trčí již holá k šeré obloze; jedle a smrky počernaly a klátí volně svíslými větvemi, jakoby se tím pohybem zahřátí chtěly...

A jednoho rána slunce dlouho nevychází – ale venku – je dávno již polosvětlo; nahoře tma šedá a dole – bílo. Sněhová poduška přikryla tiše zemi a vždy houšť a houšť sype se to jemné, studené pápeří z oblak...

A již běře se řada mužů, jeden za druhým k padolu mezi stromy. Každý má přes rameno plátěnou torbu a v ruce sekeru a mnozí na bedrech zavěšenou dvouruční pilu. Skoro všichni mají v ústech krátké dýmky. S hlasitým hovorem jdou krok za krokem pěšinou jen jim a hajnému známou. Jsou to dřevaři. S prvními mrazy, s nově napadlým sněhem počínají se rány seker jejich rozléhati po lesích. Z padolin neb strání vinou se modré kotoučky dýmu jejich ohníků nad klenutí lesní a čas od času zapraští, zahučí to vzduchem a pád velikána lesního zaduní k zemi...

Však nejsou ti hoši tak nevinní, jak by se na první pohled zdáti mohlo, a lesní dozorce musí být déle na nohou a nesmí se i při nejtěžším mrazu mnoho u ohňů ohřívat, chce-li se před škodou chránit. Neb oči bystré jak rysí pozorovaly by jeho nedbalost a hnedle by se odplížil ten či onen stranou a zanesl by si nejpěknější bukové či jedlové štěpinky do huštiny, odkud je pak na cestě k domovu za šera zase vyloví a z ticha odstraní. Ani noc není tu pokojná...

Za dřevaři přijdou do pasek vozkové. Hrubé, jednoduché sáně, či vozy s párem nízkých, podkovaných volů a podsedlým čeledínem. Za tím loudá se sedlák s povalem na rameně. Naloží kládu a jedou s tím přes kořání, podrůstem, i přes balvany, bahniska i potoky k dolinám, aby je u pily složili..."

Na závěr

V časopise Háj a jeho přílohách dále naleznete např. články: Sosna i dub, Tvoření ornice působením červů, Státní a fundační statky v roce 1800, Listy meteorologické (O fyzikální povaze vzduchu, O teplotě vzduchu a o změnách jejích, O teploměru), Lesní požár ve velkém, Nový způsob choroby na smrčkách.

Závěrem bych ocitovala verše z básně Dumy v přírodě od Irmy Geisslové.

„Už tichá jeseň listí pozlatila,
 skvost korálový na jeřábech vadne,
 noc křišťál utváří, jenž v ránu slunném
 se stromů do trávy a na mech padne.
 Kol ohňů v poli bujná mládež skáče,
 jich divné stíny daleko se plíží
 a šedých nebes olověný příkrov
 svým temným křídlem sněžné mračno tíží.“

Mgr. Jitka Hemelíková

Nové odborné publikace a knihy - září 2009

z oboru lesnictví a příbuzných oborů

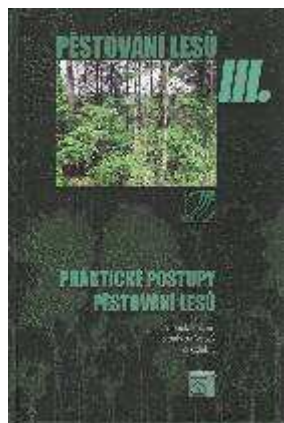
Lesy v České republice

editoři: Jan Němec a Michal Hrib

Publikace vznikla na objednávku státního podniku Lesy České republiky jako jeden z titulů edice nakladatelství Consult v Praze - edice Příroda v České republice. Autoři knihy se pokusili seznámit čtenáře s lesnictvím - tedy s oborem, který naši kulturní krajinu spoluvytváří již několik stovek let. První část knihy tvoří kapitoly "Člověk a les", "Co les poskytuje", "Les a právo", "Les a společnost", "Poznáváme les", "Péče o les", "Hospodaření v lesích", "Ochrana lesa", "Práce v lese", "Dřevo" a "Život v lese", které mapují lesnictví v České republice. Druhá část knihy obsahuje lesnické charakteristiky jednotlivých krajů České republiky. Autoři se při sestavování textů drželi v co největší míře historických i současných dat a faktů, které se snažili podat srozumitelnou formou. Autoři textů a bohatého fotografického doprovodu měli zájem, aby si čtenář odnesl schopnost dívat se na současné problémy naší kulturní krajiny - tedy na obtíže, ale i krásy lesů a lesnictví - s vlastním úsudkem.

Pro Lesy České republiky, s.p., vydal Consult, Praha, 2009

/přiděleno technické knihovně LČR HK/

Pěstování lesů III.: Praktické postupy pěstování lesů

Zdeněk Poleno, Stanislav Vacek a kolektiv

Předkládaná monografie navazuje na předchozí dva svazky Pěstování lesů I a II, to je Ekologické základy pěstování lesů a Teoretická východiska pěstování lesů. Lesní hospodářství obecně je z mnoha důvodů poměrně konzervativní, proto je prosazování nových pohledů a strategií pěstování lesů poměrně obtížné. Z těchto důvodů se jeví účelné předložit lesnické veřejnosti komplexnější materiál, který by prezentoval především praktické postupy pěstování lesů postavené na ekologických základech a teoretických mezioborových východiscích pěstování lesů, a to především na bázi hospodaření přírodě blízkého.

Vyd. Lesnická práce, s.r.o., Kostelec nad Černými lesy, 2009

/přiděleno technické knihovně LČR HK/

Pěstování lesa v Orlických horách

Sborník přednášek z odborného semináře (Polom, 24. 6. 2009), který pořádaly Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i., Výzkumná stanice Opočno, Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů v ČR a Regionální organizace SVOL východočeského regionu. Sborník byl vydán v rámci realizace zakázky Ministerstva zemědělství "Expertní a poradenská činnost při obnově a výchově lesních porostů, včetně uplatnění biotechnologií a speciálních výsadeb rychle rostoucích

dřevin, udržování a využití klonových archivů a demonstračních objektů". Sborník byl připraven a sestaven kolektivem pracovníků Výzkumné stanice VÚLHM Opočno a obsahuje šest příspěvků přibližujících problematiku pěstování lesů s ohledem na region Orlické hory. V jednotlivých příspěvcích jsou použity a komentovány výsledky získané při řešení Výzkumného záměru "Stabilizace funkcí lesa v antropogenně narušených a měnících se podmínkách prostředí (MZE 0002070203).

Vyd. Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i., Výzkumná stanice Opočno, Opočno, 2009

/darováno Výzkumnou stanicí VÚLHM Opočno technické knihovně LČR HK/

Malá encyklopedie lesnictví - díl I., díl II. Stručný přehled lesnictví pro potřebu praxe

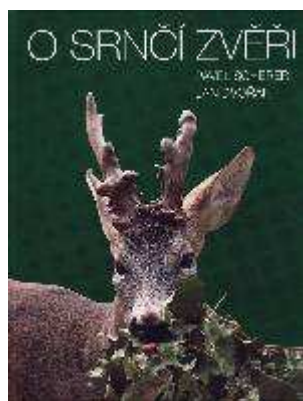
Karel Šiman, Jan Frič, Bohuslav Mařan, Pravdomil Svoboda, Antonín Pfeffer, František Lysý a Jan Řezníček

Malá encyklopedie lesnictví je stručné, populárně psané, ale na vědeckých základech zpracované dílo o "Lesnictví", které mělo sloužit lesnickému provozu. Celé dílo je věnováno památce Ing. Dr. h. c. Theodora Mokrého (1857-1945), vrchního lesního rady a ředitele velkostatku, zasloužilého buditele českého lesnictví, redaktora a spisovatele, vynikajícího lesního a rybničního hospodáře. Úvod I. dílu obsahuje stať o životě a díle tohoto významného českého lesníka. Kapitoly s tematickými celky jsou v Malé encyklopedii lesnictví řazeny do oddílů. I. díl obsahuje tyto oddíly: Úvod do lesnictví, Lesní stanoviště, Lesní rostlinstvo, Pěstění lesů a Ochrana lesů. II. díl obsahuje tyto oddíly: Těžba lesní, Doprava dřeva, Obchodování lesními produkty a Zařízení lesů.

Vyd. Čs. matice lesnická, resp. Lesnické kulturní ústředí v Praze, Písek, 1948

/díl I.: druhé vydání s menšími změnami, díl II.: první vydání/

/zakoupeno v antikvariátě pro technickou knihovnu LČR HK/

O srnčí zvěři

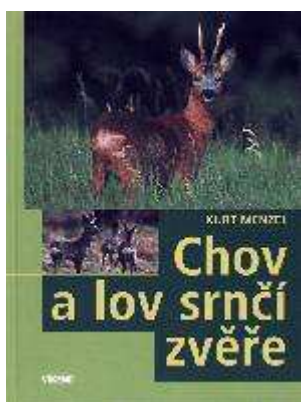
Pavel Scherer a Jan Dvořák

Výpravná publikace Pavla Scherera a Jana Dvořáka vznikla na základě série úspěšných článků, publikovaných v měsíčníku Svět myslivosti v letech 2005 až 2009. Kniha, která se svým pojetím zcela vymyká tradičním monografiím věnovaným srnčí zvěři, si klade za cíl zprostředkovat čtenářům poznatky z chovu srnčí zvěře, založené z velké části na dlouholetém pozorování jedinců chovaných v

zajetí, ale také na zkušenostech s volně žijící zvěří, a vyvrátit některé mýty a dogmata z myslivecké praxe. Publikace je rozdělena do devíti kapitol, v nichž je pozornost postupně věnována reprodukci srnčí zvěře, některým negativním faktorům ovlivňujícím zdravotní stav srnčí zvěře, fenoménu tvorby parůžků, jejich stupním a tvarům, příčinám vzniku nerovných parůžků, specifické hmotnosti paroží hmoty, vlivu výživy na tvorbu srnčích parůžků, abnormálním parůžkům a příčinám jejich vzniku a odhadu věku srnčí zvěře před ulovením a po něm. Odborné texty jsou doplněny množstvím fotografií, které tyto texty vhodně doplňují a nenechávají nikoho na pochybách o správnosti popisovaných skutečností.

Vyd. Pavel Scherer a nakladatelství a vydavatelství Lesnická práce, s.r.o., Kostelec nad Černými lesy, 2009 /zakoupeno v Lesnické práci, s.r.o., Kostelec nad Černými lesy, pro technickou knihovnu LČR HK/

Chov a lov srnčí zvěře

/z německého originálu "Hege und Bejagung des Rehwildes" roku 2007/

Kurt Menzel

V této odborné publikaci renomovaný a uznávaný německý expert na srnčí zvěř Kurt Menzel informuje na základě svých dlouholetých zkušeností o všem, co by měl praktický myslivec znát o způsobu života, biologii, chovu a odpovědném lovu srnčí zvěře.

Vyd. Vydavatelství Víkend, s.r.o., Praha, 2009

/zakoupeno v Lesnické práci, s.r.o., Kostelec nad Černými lesy, pro technickou knihovnu LČR HK/

Praktická příručka pro lov černé zvěře

/z německého originálu "Praxis Tipps Schwarzwildjagd" z roku 2008/

Gert G. von Harling, Birte Keil

Prudce vzrůstající stavy černé zvěře nutně vyžadují efektivněji lovit a úspěšně regulovat populaci této zvěře. Kniha, kterou napsal zkušený myslivecký praktik Gert G. von Harling a s vysokou odbornou znalostí a nenapodobitelným stylem ilustrovala Birte Keil, se může stát rádcem pro každého myslivce, lovícího divoká prasata. Mladí myslivci i starší a zkušení myslivečtí praktici v ní naleznou osvědčené návody a triky, týkající se vzrušujícího lovu tradiční zvěře našich honiteb.

Vyd. Vydavatelství Víkend, s.r.o., Praha, 2009

/zakoupeno v Lesnické práci, s.r.o., Kostelec nad Černými lesy, pro technickou knihovnu LČR HK/

Hygiena zvěřiny - Příručka pro mysliveckou praxi

/zpracováno na základě rakouského originálu "Wildbret-Hygiene" autorů Rudolfa Winkelmayera, Petera Lebersorgera a Hanse-Friedemanna Zedka z roku 2004/

Miroslav Vodňanský, Pavel Forejtek, Rudolf Winkelmayer, Peter Paulsen, Dušan Rajský, Milan Malena, Vladimír Večerek, Peter Lebersorger a Hans-Friedemann Zedka

Druhé přepracované a rozšířené vydání příručky pro mysliveckou praxi obsahuje právní předpisy České republiky v oblasti hygieny zvěřiny a legislativy Evropské unie ve vztahu ke zvěřině. V dalších kapitolách se podrobně pojednává o zvláštích zvěřiny, o mikrobiologii a hygieně a o anatomii a fyziologii vnitřních orgánů savců a ptáků. V praktické části jsou probrány metody lovu zvěře a umístění zásahu, posouzení zvěře před ulovením, vyvrhování zvěře, posouzení a vyšetření zvěře po ulovení. Podstatná část publikace je věnována nemocem zvěře. V závěru jsou zmíněna speciální vyšetření zvěře a zvěřiny.

Vyd. Středoevropský institut ekologie zvěře Brno-Wien-Nitra a Institut ekologie zvěře Veterinární a farmaceutické univerzity Brno, 2009 /2. přepracované a rozšířené vydání (1. vydání: rok 2005)/

/zakoupeno v Lesnické práci, s.r.o., Kostelec nad Černými lesy, pro technickou knihovnu LČR HK/

Správné ošetření a zdravotní posouzení ulovené zvěře - Příručka pro mysliveckou praxi

Pavel Forejtek, Miroslav Vodňanský, Milan Malena a Vladimír Večerek

Učební text založený na vyhlášce EU č. 853/2004 a veterinárním zákonu č. 166/1999 Sb.

Publikace je určena pro všechny myslivce, kteří se zajímají o problematiku prvotního ošetření ulovené zvěře, o správné vyhodnocení zdravotního stavu uloveného kusu a o následný systém skladování zvěřiny. Pro tzv. "proškolené osoby" prohlížitelů zvěřiny je publikace pracovní pomůckou, ve které by měly najít názorné příklady, jaké požadavky jsou kladeny na správný zásah loveného kusu zvěře, jak má probíhat prohlídka uloveného kusu zvěře, včetně posouzení vzhledu vyšetřovaných orgánů, a jaké jsou požadavky na transport a skladování zvěřiny. Jádrem publikace, kterou provází velké množství názorných fotografií, tvoří barevné fotografie orgánů jednotlivých druhů lovné zvěře s popiskami částí orgánů.

Vyd. Středoevropský institut ekologie zvěře, o.p.s., Brno-Wien-Nitra, Institut ekologie zvěře Veterinární a farmaceutické univerzity Brno, Brno, 2009

*/zakoupeno v Lesnické práci, s.r.o., Kostelec nad Černými lesy, pro technickou knihovnu LČR HK/
Jiří Uhlíř*

Kaleidoskop zajímavostí z lesů LS Šternberk

Na lesy, které spravuje Lesní správa LČR, s. p., Šternberk je asi nejlepší výhled z 32 m vysoké věže v olomoucké ZOO na Svatém kopečku. Výhled je tu jak na lesy LHC Litovel, tak LHC Šternberk.

Na severním úbočí Svatého kopečku na LHC Šternberk v lesích revíru Laštany se lesníkům daří přirozená obnova jedle. O tom nám podal informace zástupce lesního správce Ing. Jiří Panzner.

Historie a současnost výskytu jedle na Šternbersku

Informace o výskytu jedle bělokoré na LHC Šternberk v minulosti bylo možné čerpat jen z práce historického průzkumu Lesprojektu, která byla v roce 1956 zpracována Ing. Emilem Hoškem, pracovníkem Lesprojektu, pro jižní část dnešního LHC Šternberk a sice pro bývalé panství Šternberk (část), klášter Hradisko (část), Velká Bystřice (část) a Bělkovice. Toto území mělo celkovou plochu lesa cca 5 600 ha.

Jedná se u území zahrnující zhruba část dnešního LHC Šternberk na jih od Šternberka po Olomouc. Hranice jde z Olomouce po železniční trati Olomouc – Krnov do Domášova nad Bystřicí, odsud po hranici lesů až k silnici Šternberk – Opava, zpět na Ecce – Homo nad Šternberkem a pak po silnici přes Lipinu k trati ve Šternberku a odtud po železniční trati do Olomouce.

Věnujme se výskytu jedle tam, kde byl jedním z nejvyšších výskytů, na bývalém polesí Hrubá Voda.

Na polesí se hospodařilo převážně holosečným způsobem. Clonná seč byla poprvé použita v roce 1826, ale jen na velmi strmých a skalnatých terénech. Doporučována byla pro jedli seč v pruzích šířky 30 m. Umělá obnova probíhala hlavně s jí (výsevy jedle jen minimálně ve vztahu k množství s jí ostatních dřevin). V oblasti byl značný podíl pařezin, jež byly později převáděny na kmenovinu.

Od roku 1881 bylo částečně přistoupeno k přirozené obnově hlavně buku ale i jedle, která byla na tomto polesí původní dřevinou, protože místy byly dobré podmínky pro přirozené zmlazení. Projevovaly se však značné škody na nárůstu způsobené těžbou a přibližováním kmenů na strmých svazích a v terénu špatně zpřístupněnými cestami.

Na tomto polesí byly v letech 1877–1879 zaznamenány značné škody v jedlových porostech způsobené *Sciapholita histromaniana*, rovněž v letech 1921–1930 je uváděno silné odumírání jedle bez uvedení důvodu.

Dále je v elaborátu historického průzkumu uváděno zastoupení jedle na polesích Lašťany a Svatý Kopeček v různých tratích 45%, 42%, 34%, 29%, 23%. Je zde uveden rovněž přehled zastoupení jedle dle tehdejších věkových tříd. V průměru je možné konstatovat, že její zastoupení bylo 30%.

Věková třída I	(1-15 let)	17 %
Věková třída II	(16 – 40 let)	24 %
Věková třída III	(41 – 70 let)	37 %
Věková třída IV	(71 – 100 let)	39 %

V některých porostech polesí Lašťany je v roce 1878 uváděno zastoupení jedle od 30 do 100 %. Na polesí Dolany pak od 80 do 90 % s příměsí smrku, dubu, buku, borovice a lípy. V těchto případech jde asi o původní dřevinnou skladbu. V následně založených porostech je jedle uváděna pouze jako vtroušená dřevina.

Opětovné vysazování jedle do porostů a její velká podpora začala zase od roku 1895 za působení lesního rady Julia Wiehla na majetcích Lichtensteinů, který byl na svou dobu velmi pokrokovým lesníkem a i dnes jsou opět upřednostňovány některé prvky, které on tehdy na LHC Šternberk zaváděl. Jako důvod uváděl vhodnost stanovišť a vysokou hmotovou produkci. Tento lesník postavil

hospodaření na celém panství Šternberk na pevné základy, na nichž pak hospodaření stálo po dobu 50 let až do převzetí majetků státem.

Po svém nástupu začal systematicky upravovat a modernizovat všechno, co bylo tehdejší lesnickou vědou překonáno. Provedl novou hospodářskou úpravu lesa, budoval nové komunikace a zaváděl zde nové způsoby hospodaření a dřeviny, odpovídající stanovišti. Trval na zajištění principu trvalého výnosu z lesa a na zachování lesa odpovídajícího svým druhovým složením stanovišti.

V posledním LHP z roku 1943, zpracovaném pro soukromé majetky Lichtensteina na Svatém Kopečku, který se zachoval v archivu, se zdůrazňuje nutnost většího zastoupení jedle (10 – 20 %), i když všude selhává snaha po jejím přirozeném zmlazení. Žádoucí by prý bylo zastoupení jedle ještě vyšší a nemožnost dosáhnout jí přičítal autor LHP Ing. Novák přirozenému střídání dřevin. Jedli doporučoval pěstovat ve větších skupinách a hlavně na vápnem bohatších půdách, jen prý je nutné vystihnout správný čas pro přirozenou obnovu a včasným těžebním zásahem umožnit potřebný přísun atmosférických srážek k zemi. Tvrdil, že jedle je zde v přirozeném stádiu ústupu.

Zdůrazňovala se přirozená obnovu nebo umělá síše jako napodobení přirozené obnovy. Pokud jde o výchovné zásahy u jedle i smrku, propagoval autor LHP silnější 1. probírku a poslední probírkou před 80. rokem věku, čímž se mělo dosáhnout poklesu zakmenění na 0.8 -0.9, což měla být příprava na přirozenou obnovu. Zmlazování se mělo provádět kotlíkovým způsobem ve dvou fázích. Napřed se měl porost prosvětlit a kotlík domýt teprve poté, co se objevilo zmlazení.

Z historického průzkumu vyplývá, že zastoupení jedle bělokoré na LHC Šternberk bylo v minulosti podstatně vyšší než nyní. Na tom jen málo mění fakt, že historický průzkum se netýká celé rozlohy LHC a údaje v něm jsou jen dílčí a nepopisují samozřejmě celé zkoumané území.

Sídlo lesní správy Šternberk

Průzkum dokládá, že se na LHC Šternberk vyskytovaly i čisté jedliny nebo porosty s velmi vysokým zastoupením jedle (80–90 %). Zastoupení jedle kolem 20 % i vyšší bylo zcela běžné.

Zajímavý je podíl výskytu jedle v jednotlivých věkových třídách (I.–VII. a 140+), protože má vztah k možnostem přirozené obnovy v současné době a v letech nepříliš vzdálených. Největší podíl redukované plochy jedle vyskytující se na LHC Šternberk je zastoupen ve 4. a 5. věkové třídě, tzn.

v porostech ve věku 61 – 80 a 81 – 100 let. Vzhledem k tomu, že letos končí po 9 letech platnost LHP, je faktické stáří těchto porostů od 71 do 110 let. Tyto porosty tedy vznikaly zhruba v rozmezí let 1900 – 1940.

Vysvětlení této skutečnosti není nemožné. Z části elaborátu historického průzkumu, který se týká výše uvedené doby, nevyplývá jednoznačně, že by zastoupení jedle bylo příznivé v rámci celého LHC Šternberk. Avšak toto období, ve kterém prokazatelně došlo ke zvýšení zastoupení jedle v porostech, se kryje s obdobím hospodaření lesního rady Julia Wiehla, který se o její znovuzavedení do porostů nepochybně zasloužil rozhodujícím způsobem, protože se snažil co nejvíce zavádět do lesa dřeviny dle jejich nároků na stanoviště, jak již bylo uvedeno v části o historickém průzkumu.

Této skutečnosti je třeba maximálně využít i v současné době a vyjít vstříc pozitivnímu trendu v lesním hospodářství v ČR, jehož snahou je přejít v co největší míře na podrostitní způsoby hospodaření s vyšším podílem přirozené obnovy a na využívání dřevin dle jejich ekologických nároků.

V porostech, které dnes jsou nebo budou v dohledné době obnovovány (v závislosti na stanoveném obmýti a délce obnovní doby dle rámcových směrnic hospodaření), je třeba přirozené obnově jedle věnovat podstatně větší pozornost. Je zřejmé, že podíl přirozené obnovy jedle v porostech výše uvedených věkových tříd může být podstatně vyšší, než v porostech nižších a vyšších věkových tříd, které budou obnovovány v budoucnosti nebo které již obnovovány jsou, respektive jejichž obnova končí.

Zastoupení jedle v nižších věkových třídách je důležité pro budoucí možnosti obnovy jedle, avšak v tomto okamžiku je důležité právě její zastoupení ve 4. a 5. věkové třídě. Ve vyšších věkových třídách je samozřejmě nutné rovněž uvažovat o možnostech přirozené obnovy jedle, avšak není již zde možné využít klasického dlouhodobého obnovního postupu, který je typický pro jedli a činní cca 30 – 40 roků, a noví jedinci této dřeviny tak mají možnost pomalého vývinu a odrůstání pod ochranou mateřského porostu. Důvodem je nutnost postupného smýcení těchto porostů.

Cílové zastoupení v podmínkách LHC Šternberk je cca 778 ha, což je podíl asi 3x vyšší, než je zastoupení současné.

Ve snaze zavádět jedli zpět do lesních porostů není možné si klást nereálné cíle. Bylo by jistě žádoucí, aby byl podíl jedle co nejvyšší (a je povinností lesníků se o to snažit), avšak je nutno brát v úvahu i současný stav porostů, jež se od těch původních přírodních lesů liší zcela zásadně. Je tu i stránka ekonomická a možnost dosáhnout vůbec znatelného zvýšení podílu jedle v porostech.

V přirozené obnově hraje u jedle - tak jako u každé jiné dřeviny - velkou roli i její zdravotní stav, protože ovlivňuje jak četnost semenných roků, tak produkci a kvalitu semen.

Pro zjištění zdravotního stavu jedle byly použity údaje LHP o stupních poškození ve vztahu k HS. Tyto údaje jsou 10 let staré a je nutno brát je s určitou rezervou ve vztahu k aktuálnímu stavu, protože je nesporné, že i na LHC Šternberk dochází k částečné regeneraci jedle a zlepšování jejího zdravotního stavu. Snad na tom má podíl i zlepšení ovzduší, ke kterému došlo v tomto desetiletí po odsíření hlavních zdrojů znečištění v ČR.

Od kůrovce k mykorhize

V lesnické části návštěvy LS Šternberk jsme s Ing. Jiřím Panznerem navštívili revír Hrubá Voda, kde je v lokalitě pod Pohořany napaden smrkový porost kůrovcem *Ips duplicatus* po předchozím příušku a rozšířením václavky. Vzдор systematické pozornosti lesníků tomuto porostu dochází k jeho postupnému rozpadu.

Na revíru Domášov revírník Antonín Horák postupně uvolňuje velkoplošné zmlazení buku. Je to příklad jeho dlouhodobé koncepční práce.

Na revíru Řídeč jsme viděli příklad Eberhartovy klínové seče a na revíru Střeň semenný sad jilmu. Nedaleko od něj lesní správa nechala v lužním lese vyčistit od nánosů dno potoka Kobylník v délce 200 m. Na jednom z ramen řeky Moravy jsme viděli škody způsobené bobrem nejen na listnatých dřevinách v břehových porostech, ale i ohryzem a loupáním ve skupině smrků. Škody však MŽP ČR lesní správě hradí. Vážnější jsou však škody, které způsobuje houba *Chalara fraxini* na mladých jasanových porostech. Vytváří nekrózy, praská kůra, jasaný lavinovitě schnou.

Nedaleko Nových Zámků na revíru Střeň probíhá sledování růstu sazenic dubu, jejichž kořenový systém byl před výsadbou ošetřen přípravkem na tvorbu mykorhizy.

Vznikne nová lokalita pro raky

V roce 2010 bude LS Šternberk realizovat projekt Úprava biotopu raka říčního „Pasecký Žleb“. Lokalita se nachází v Paseckém Žlebu, v údolí mezi obcí Paseka a hradem Sovincem na Šternbersku. Záměrem investora je vybudovat na lesním pozemku novou víceúčelovou průtočnou vodní a mokřadní nádrž o celkové ploše 0,39 ha. Poslouží revitalizaci krajiny v údolní nivě, čímž také do značné míry zvýší zásoby mělké podzemní vody v lokalitě.

Dalším důvodem pro vybudování vodní a mokřadní nádrže je snaha o zvýšení biodiverzity vytvoření biotopu pro raka říčního. Dle předběžného biologického hodnocení lokality, která byla vybrána z devíti možností, a které prováděl zoolog RNDr. Miloš Holzer, je tato lokalita pro život raka velmi vhodná. Vybudováním nádrží bude obnovena další lokalita s vodním a mokřadním biotopem, která po vzrůstu vysazené pobřežní zeleně vytvoří příznivé podmínky pro osídlení lokality s vodou spjatými organismy – ryby, obojživelníci, vodní hmyz, vodní ptactvo. V příbřežní zóně se počítá s vytvořením rákosin umožňujících osídlení vodním ptactvem a zároveň nová zařízení a opatření budou do svého okolí zapadat jako krajino tvorný prvek v rámci ochrany přírody.

V příjemném zasetí skal a jeskyní u Javoříčka

Romantickým údolím z Javoříčka podél potoka Špraněk přijdete ke skalní bráně ve vápencových skalách nad údolím. Zde začíná národní přírodní rezervace Špraněk. Rezervaci o současné rozloze cca 39,06 ha tvoří stejnojmenný zalesněný vrch s útvary krasového původu a rozsáhlým systémem bohatě zdobených jeskyní a vzácnou teplomilnou květenou. Nadmořská výška se pohybuje od 388 m do 539 m n.m. (vrch Špraněk). Jedná se o bradlo devonských vápenců budované nadložními kulmskými břidlicemi a drobnými s typicky vyvinutým krasem, ve kterém se vyskytují ponory, škrapy,

závrty, skalní brána, propast a rozsáhlá jeskynní soustava. Podzemní systém Javoříčských jeskyní je velmi významným zimovištěm letounů, zejména kriticky ohroženého vrápence malého (*Rhinolophus hipposideros*)

Převážnou část rezervace pokrývají lesy. Nejrozšířenějším typem jsou vápnomilné bučiny s bohatým bylinným patrem. Velké množství z druhů vyšších rostlin, celkově bylo zjištěno 300, náleží ke zvláště chráněným, vzácným a ohroženým nejen v regionu, ale i v rámci ČR. V rezervaci je označeno několik jilmů horských jako rodičovské stromy. V protější stráni již mimo rezervaci na nepřístupných místech mezi skalami se vyskytuje tis červený. Uvažuje se o začlenění této lokality do NPR. Národní přírodní rezervací vedou značené turistické trasy a byla zde obnovena i naučná stezka.

Lidé píší: Děkujeme za altánky!

Lesní správa Šternberk se s velkou péčí věnuje budování vyhlídkových a odpočinkových míst a obnově studánek a retenčních nádrží v rámci Programu 2000. Dřevěné stavby jí dodává osvědčená a cenově výhodná regionální firma SET Miroslav Skokan z Rýmařova. V poslední době pro LS a hlavně pro veřejnost postavila altánek na revíru Lašťany na vyhlídce k Pohořanům, na vyhlídce nad Mírovem na stejnojmenném revíru, odkud se nabízí pohled na část Zábřežské vrchoviny, opravila studánku a postavila přístřešek u studánky Pejchalky na stejném revíru, U třetí kyselky u Domášova nad Bystřicí a zejména mezi turisty velmi oblíbený altánek U Rykytana na vyhlídce na hrad Bouzov na revíru Loštice. Turisté z Vlčic u Bouzova v altánku umístili dokonce „vrcholovou knihu“. Zápisy v ní jsou vskutku kouzelné. Dovolte citovat několik z nich:

2.5.2009: Děkujeme za tento krásný altánek. Majda, Terka, máminka, babička a dědeček.

5.6.2009: Dnes byla čtvrtletka z češtiny. Jediné proč jsme to přežili bylo pomyšlení až sem zajdeme a pokecáme. Je tu moc fajn. Chodíme sem rády. A+H+T+L

16.6.2009: Je zde prima posezení. Hezky se tady odpočívá. Mrnifousové z Vlčic

Za osvěžením k Těšíkovské kyselce

Pramen Těšíkovské kyselky v lesích na revíru Domášov je zdrojem železité minerální vody, který je doložen již v roce 1669 jako přírodní kyselka. Těšíkovská kyselka je vyhledávaným přírodním pramenem pro obyvatele širokého okolního regionu. Vedle lékařského významu vody je tato minerální voda oblíbená i pro své chuťové vlastnosti a v hojné míře je využívána občany Šternberska, Bruntálska, Rýmařovska a Olomoucka jako stolní voda. Vydatnost pramene kolísá v závislosti na klimatických podmínkách kolem hodnoty 30 l/min. Hloubka vrtu je 63 m.

V minulosti bylo prameniště různě upravováno a vybaveno altánkem. Pramen byl zrekonstruovaný Městem Šternberk v roce 2004. Projekt byl spolufinancovaný z prostředků Evropské Unie programem SAPARD za podpory ministerstva pro místní rozvoj. Bezprostřední okolí slouží jako výchozí místo pro turistické trasy v podhůří Nízkého Jeseníku. Těšíkovská kyselka je rovněž vyznačena jako významný cíl regionální cyklotrasy R8 vedoucí z prostějovského přes olomoucký až do bruntálského okresu. Tato regionální cyklotrasa je součástí územního generelu těchto tras na Střední Moravě.

Donedávna stál ve stráni nad pramenem starý smrkový les. Jeho kořeny vystupovaly nad povrch, tato lokalita lákala zejména děti a fotografy. Kořeny zůstaly, smrky však neodolaly náporu kůrovce a musely být skáceny.

O Černé paní z hradu Waldhausen – Mutkov

Dnes již jen sotva patrné kamenné valy mohou vzdáleně připomínat dávnou existenci mutkovského hrádku ze 13. století. Rozbořené zdivo však dosud ožívuje prastará pověst, která se vypráví v tomto kraji. Kdysi dávno se vydal k rozvalinám nad prudkým srázem skalní stěny při levém břehu řeky Sítky jistý mládenec z nedaleké Huzové. Mnohokrát slyšel ve vesnici povídat o tom, jak lidé spatřili v těchto místech přízrak Černé paní, která se zjevovala vždy ve dni sedmého úplňku roku. Protože právě toho dne takový čas nastal, mládenec se rozhodl Černou paní vyhledat a zeptat se jí na to, co už dlouho chtěl znát - kolik roků mu zbývá do konce života. Když mládenec došel k rozvalinám, slunce už začalo pomalu couvat za obzor. Seděl pak na jednom z kamenů a marně vyhlížel Černou paní. Až ve chvíli, kdy zazářila na dosud jasném nebi Venuše, se ozvaly z hlubiny lesa tiché kroky. Najednou stála před mladíkem tajemná paní, která měla obličej zahalený stříbrným závojem, nad nímž svítily pomněnkově modré oči. Zeptala se mládence, co si přeje, a když ten jí položil připravenou otázku, zachmuřila se. Věděla toho o lidské zvědavosti víc než dost, ale také dobře věděla, že lidé se mnohdy ptají jen tak a teprve až uslyší odpověď, zjistí, že vlastně ji nikdy slyšet nechtěli. Ani tento mládenec, ostatně jako všichni předtím, nebyl ještě na takovou odpověď připraven. Proto mu řekla, že konec života se nepočítá na roky, ale na kroky. Záleží na tom, jak dlouhá je cesta. A to ví jen ten, kdo tuto cestu má už za sebou. Potom Černá paní ještě mládence varovala, ať nikdy se neptá přízraků na to, co mohou znát jen oni sami. Od těch dob už nikdy Černá paní neodpovídala lidem na nesprávné otázky a říká se, že pokud ji někdo o sedmém úplňku potká, nemá se na nic ptát - ať jen lehce pokyne rukou na pozdrav.

Jak se k hradu dostanete? Tentokrát sejdem po silnici směrem na Mutkov až k huzovské myslivně, kde Sítka pod mostem utíká doleva. Zároveň se Sítkou běží podél jejího pravého břehu cesta. Asi po půldruhém kilometru nás můstek zavede na levý břeh a lesní cesta stále nad proudem Sítky nás táhlým obloukem přivede k místu, kde stával hrádek Waldhausen. Zbylo po něm pramálo, protože byl zbořen nejméně před šesti sty lety a možná ještě dřív. V údolí Sítky ale přibyly opravené lesní studánky – Vávrova a Pilátova. Můžete obdivovat i mohutný smrk ve skupině podobných velikánů, který je Významným stromem LČR.

Od lesní kapličky ke Chrámu přátelství

Na revíru Úsov jsme se zastavili v Přírodní rezervaci Doubrava na památném místě, které se nazývá Hradiště. Nedaleko nynějších Moravičan zde bylo vybudováno nad řekou Moravou jako ochrana před švédskými vojsky. V lesním porostu jsou dosud patrné kruhové valy hradiště. Výměra rezervace činí 61,49 ha. Chrání společenstva teplomilných doubrav na prudkých jihozápadně orientovaných svazích nad řekou Moravou. Převažujícím rostlinným společenstvem jsou černýšové doubravy, ve východní

části rezervace je biková doubrava, na strmých svazích se vyvinuly habrové javořiny, na nejteplejších místech břekové doubravy.

Ze zajímavějších druhů rostlin se zde vyskytují: ostřice Micheliho, tolita lékařská, náprstník velkokvětý, silenka nadmutá a nicí, chrastavec křovištní. Některé z těchto druhů zde dosahují severního okraje svého rozšíření na Moravě. Na některá místa se sem z nivy Moravy rozšířila sněženka podsněžník. Hnízdí zde řada druhů typických pro doubravy např. lejsek bělokrký, žluva hajní, sedmhlásek hajní. Vyskytují se tu mufloni.

Pod valy hradiště stojí kaplička Svatého Josefa, proto se tomuto místu také říká U Josífka. Kaplička byla opravena Lesní správou LČR Šternberk v letech 2002 – 2003 z Programu 2000. K jejímu vzniku se vztahují dvě legendy: Jedna praví, že ji zde dal postavit jako dík Sv. Josefovi za záchranu před divočáky hajný Josef, druhá verze praví, že ji zde postavili lidé z hradiště, kde se zachránili před Švédy. V průčelí kapličky je kovová plastika Sv. Huberta, kterou zhotovila zvonařská huť paní Vránové - Dytrichové z Brodku u Přerova. Každoročně druhou neděli v červnu se zde koná pouť.

Nedaleko odtud v lese na ostrohu nad řekou Moravou v nadmořské výšce 245 m stojí zděný vyhlídkový lesní altán Chrám Přátelství, také zvaný Templ, který zde nechali postavit v 18. století majitelé panství Nové Zámky na Litovelsku. Autorem je J. Hartmuth. Nyní se nachází na trase naučné stezky Romantický areál Nové Zámky. V severní části Litovelského Pomoraví navazuje na komplex lužních lesů romanticky řešená krajina v okolí Nových Zámků, území bylo součástí úsovského panství Lichtenštejnů, kteří se snažili o vytvoření volného anglického parku se souborem drobných romantických staveb (Obelisk, chrám Přátelství, umělá jeskyně Podkova).

Malebná krajina a dostatek zvěře byly důvodem, proč tehdejší majitel lichtenštejnského panství, kníže Jan Josef, nechal v letech 1813 - 1820 přestavět původní lovecký zámek na empírový palác Nové Zámky - Neuschloss. Průčelí zámku zdobí mohutné iónské sloupy a tympanon s rodovým erbem Lichtenštejnů. Autorem krajinné kompozice je Bernard Petri, autor úprav Lednicko - Valtického areálu. Součástí areálu bylo několik drobných, spíše dekorativních stavbiček v okolních lesích, propojených se zámek pohledově průseky, alejemi apod.

Lesník a malíř byl autorem Lišky Bystroušky

Původní autor Lišky Bystroušky, lesník, myslivec a akademický malíř Stanislav Lolek (10. 11. 1873 – 9. 5. 1936) se narodil v rodině vesnického řídícího učitele a písmáka v Paloníně u Loštic na Olomoucku. V srpnu roku 1889 nastoupil do nedalekého Veselí u Mohelnice na předškolní praxi před studiem na lesnické škole v Písku. Ve Veselí jej učil revírník Augustin Kořínek i základům myslivosti a vyprávěl mu veselé příběhy nezbedné lišky, které se údajně přihodily v blízkých lesích a na střítežské hájovně. Vyprávění inspirovalo Lolka k vytvoření souboru kreseb, které se později staly podkladem spisovateli Rudolfu Těsnohlídkovi pro literární zpracování. Texty s kresbami nejprve vycházely na pokračování v Lidových novinách. Díky značné oblíbenosti u čtenářů následovalo i mnoho knižních vydání Lišky Bystroušky.

Těsnohlídek umístil děj své knihy do myslivny nedaleko Bílovic nad Svitavou na Brněnsku, protože byl obeznámen s tamním prostředím a měl k němu i svoje citové vazby. Rád totiž navštěvoval dcerku

revírníka Bartoše, která prý byla podobně mazaná, jako liška. Slavné Janáčkovo dílo, opera Příhody Lišky Bystroušky, bylo motivováno sérií Lolkových kreseb, vycházejících s příběhy na pokračování v Lidových novinách. Hudební skladatel Leoš Janáček jako odběratel lidových novin Lolkovy veselé kresby pobaveně sledoval a zároveň si „hudebně pohrával s liškou Bystrouškou jako ochočenou“. Z 23 kapitol si Leoš Janáček v průběhu let 1921 – 1923 vybral deset, které upravil, aby tvořily dějovou řadu, která však navzdory titulu nepředstavuje pouze příběhy, ale otevírá před naším zrakem hluboce lidský děj s dramatickou výpovědí o síle mocné přírody, která přesahuje lidskou konečnost a komiku života na pozadí hluboce jímavého hlasu lesa. Úspěšná premiéra opery Příhody lišky Bystroušky se konala 6. listopadu 1924 v brněnském divadle. Byla to současně glorifikace podmanivého kreslířského umění Stanislava Lolka. Ten se ve své literární práci Naše lovná zvěř, vydané v roce 1930 v Praze, se vyjádřil ke svému vztahu ke zvěři takto: „Soubor zvěře u nás žijící vydal jsem proto mimo jiné s úmyslem abych ukázal, co krásných tvorů u nás ještě žije. A abych vzbudil soucit a hnul svědomím těch, kteří s povolením na zbraň v kapse běhají po polích a lesích a zastřelí vše, co běhá, lítá. Pročpak nemám nechat tetřeva či tetřívka na živu, když mám jednoho v revíru? Což není lépe, mohu-li se na něj každého jara podívat, zda tančí a bublá svoji jarní píseň? Co mi pomůže, když jej mám špatně vycpaného na stěně, když jsem se zbavil naděje na celé hejno příštího roku?“

Na revírníka Kořínka Lolek vzpomínal takto: „K mému velkému štěstí stal se představeným mých praktikantských let vzácný člověk, výborný lesník a myslivec. Bylo s ním radost chodit a on rád brávil mne s sebou, protože našel pozorného žáka. Učil mne zvěř znát, vábit ji, stopovat i lovit, ale také jí zbytečně neublížovat. Znal celý její život rodinný, její zvyky a dokázal vyprávět celé romány. Přitom vštípil mi také lásku k lesu.“

Při svých cestách za krásami naší přírody doporučuji navštívit i kouzelný kraj kopců, lesů a polí nad Mohelnicí na střední Moravě a vzpomenout na revírníka Kořínka i na lesníka, myslivce a malíře Stanislava Lolka, který odsud pocházel.

Jiří Junek

Zuberské derby

Dne 18.7. 2009 proběhla akce pořádaná Jezdeckým klubem Zubří – „Zuberské derby“.

Za slunného dne byli diváci svědky atraktivních soutěží spojených s našimi nepostradatelnými pomocníky v lese – koňmi.

Spolupráce člověka a koně se zde projevila v ovladatelnosti párů koní - Formanská jízda, vozatajská soutěž koňských dvojspřeží a jednospreží. Jediným zpestřením již tak náročného programu byla soutěž v disciplině „ovladatelnost v kládě“ pro jednospreží a nakonec nejtěžší soutěž - těžký tah jednospreží.

Na závěr lze jen dodat, že i když se soutěžilo o nejlepší umístění, vítězi se stali všichni, kteří se tohoto zápolení zúčastnili. Na velmi zdařilém dnu se finančně podílely i LČR, s.p., Krajské ředitelství Zlín. Jezdecký klub Zubří tímto děkuje za podporu této akce.

Za Jezdecký klub Zubří,

ředitel závodu František Holíš

Lesy ČR, s.p. zprůchodňují vodní toky v Jizerských horách

V letošním roce Lesy České republiky, s.p., Správa toků – oblast povodí Labe (ST-OPL) dokončila na Liberecku na tocích, které má v odborné správě, výstavbu dvou rybích přechodů (RP). Obě stavby se nacházejí v Chráněné krajinné oblasti Jizerské hory.

Konkrétně se jednalo o rekonstrukci stávajícího RP u retenční nádrže na Bílém potoce v extravilánu obce Bílý Potok pod Smrkem. Stávající RP, realizovaný v souvislosti s výstavbou retenční nádrže, na základě výsledků ichtyologických průzkumů a kontrolních odlovů vytvářel pouze dílčí podmínky pro funkční propojení vodního toku nad a pod hrází. Nově vybudovaný RP je navržen jako přírodě blízký

obtok (bypass) tůňkového charakteru. Celková délka RP je 78 m a překonává výškový rozdíl hladin vody v nadjezí a podjezí 3,0 m.

V druhém případě se jednalo o zprůchodnění migrační bariéry tvořené přírodním skalním stupněm na Malém Sloupském potoce v blízkosti obce Ferdinandov. Rybí přechod je navržen jako přírodě blízký balvanitý skluz. Celková délka RP je 12,5 m a celkové převýšení hladiny nad a pod skalním stupněm je 0,47 m.

Oba RP jsou postaveny jako neselektivní. Prostupnost RP je přijatelná pro co nejširší druhové spektrum místní rybí populace v různých vývojových stádiích, tedy i slabších jedinců a bentických druhů ryb a jiných vodních živočichů. Technické řešení umožňuje hospodárné využití minimálních průtoků, takže umožní neomezený provoz RP i za nízkých vodních stavů.

Na výstavbu RP byl použit přírodní balvanitý materiál (liberecká žula) sbíraný z místních přírodních zdrojů. Nebylo možno použít těženy lomový kámen, který ostrými hranami ryby poškozují a výrazně snižuje účinnost RP.

Tyto stavby byly financovány z prostředků Lesů ČR, s.p.. RP Bílý potok o celkovém nákladu 1.016 tis. Kč byl financován z prostředků na údržby a opravy základních prostředků. RP Malý Sloupský potok byl financován z „Programu 2000 – zajištění cílů veřejného zájmu u Lesů České republiky“, celková výše nákladů byla 279 tis. Kč.

Prezentace obou staveb za účasti zástupců Lesů ČR, s.p., ST-OPL, dodavatele staveb a zástupců CHKO Jizerské hory se uskuteční dne **6.10.2009**. Sraz účastníků je v **10:30 hod** před budovou Městského úřadu v Hejnicích, Nádražní 521, Hejnice.

Ing. Tomáš Sajdl,

vedoucí Správy toků – oblast povodí Labe

Přebor ve střelbě v Písečné

V sobotu 12.9.2009 se konal IX. ročník přeboru ve střelbě na loveckém kole a malorážkou na 50 m. Organizovala jej Jesenická lesnická společnost a Lesy České republiky, s.p., Lesní správa Jeseník ve spolupráci se Sportovně střeleckým klubem pod Špičákem v Písečné.

Jako každoročně se o zahájení postaral Sobor loveckých trubačů LČR, s.p., LS Jeseník slavnostní fanfárou. Letošního ročníku se zúčastnilo celkem 24 soutěžících z řad myslivců a příznivců lovecké a sportovní střelby, z toho na loveckém kole 22 střelců a na malorážce 23 střelců.

Na loveckém kole (20 asphaltových jednobarevných terčů) se nejlépe umístil pan Rostislav Juřík (s počtem dosažených bodů 16), na druhém místě se umístil pan František Červenka (15 bodů) a na třetím pan Gabriel Terkovič (15 bodů). Ve střelbě malorážkou na 50 m (3x5 sklopných biatlonových terčů, střelba ve stoje s oporou volné tyče) byl na prvním místě (po rozstřelu) pan Martin Pánek starší (15 bodů), druhé místo obsadil pan Martin Řeha (15 bodů) a třetí příčku obsadil pan Miroslav Kettner (14 bodů).

Novinkou letošního ročníku bylo vyhodnocení v kombinaci. Při vyhodnocení kombinace se počítalo umístění na loveckém kole a ve střelbě malorážkou. Čím nižší hodnotu střelec dosáhl, tím se umístil lépe. Pořadí v kombinaci bylo následující – 1. místo Gabriel

Terkovič, 2. místo Martin Řeha a 3. místo Rostislav Juřík.

Každý soutěžící si odnesl hodnotnou cenu, kterou do přeboru věnovali četní partneři a sponzoři nejenom z jesenického regionu.

O doprovodný program se postarala firma Kodecar Olomouc - autorizovaný prodejce a opravce vozů značky Mitsubishi, Citroën a Mazda , která přivezla na ukázkou vozidla značky Mitsubishi - L200, OUTLANDER a PAJERO. Účastníci střelby si přistavené vozy prohlédli a pracovníci firmy Kodecar všem podali podrobné informace nejen o technických parametrech výše uvedených vozů. Na závěr přeboru zástupce firmy Kodecar, pan Vladimír Studený, vylosoval drobné ceny pro účastníky a přislíbil do následujících ročníků další spolupráci.

Velký dík patří všem sponzorům, rozhodčím přeboru, zaměstnancům LČR, s.p., LS Jeseník a členům Jesenické lesnické společnosti, kteří se podíleli na zdárném průběhu střelby.

Ing. Jiří Pňáček, Ph.D.

lesní správce